

A tagkizárás szabályainak változása az 1988. évi VI. törvénytől napjainkig

Általánosságban elmondható, hogy a gazdasági társaság alapításakor a cél a közös üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása.¹ Az alapítás során olyan partnereket választunk, akiket ismerünk, akikkel jó kapcsolatban vagyunk. A lényeg minden esetben az, hogy a hosszabb távú együttműködés reményében megbízunk a leendő szerződő partnerben. Az esetek döntő többségében a jó viszonyra tekintettel fel sem merül annak a gondolata, hogy az alapítók részletesen szabályozzák a vitás kérdések rendezését, így a tag kizárását. Ezért fordulhat elő, hogy a társasági szerződések egy részében az intézmény nem kerül szabályozásra, vagy a tagok rendelkeznek ugyan erről, de ez csak formális.

A társaság működése során azonban előfordulhat, hogy a tagok között nincs meg a szükséges összhang. A közös cél elérése érdekében szinte követelmény, hogy a tagok eltérő nézeteiket egyeztessék, és gyors megoldást találjanak. Amennyiben békés úton a vitát nem lehet rendezni, akkor ezt a (peres) bíróság, vagy amennyiben a tagok a társasági szerződésben kikötötték, választott bíróság útján rendezhetik. A viták elsősorban anyagi jellegűek, általában valamilyen elszámoláshoz kapcsolódnak, de a tag tagsági jogviszonyát nem érintik.

Teljesen más a helyzet akkor, ha a vita a tag tagsági jogviszonyát érinti, annak megszüntetését célozza. Ebben az esetben a tag kizárására kerülhet sor.

Jelen értekezésben azt szeretném bemutatni, hogy a tag kizárása hogyan alakult a gazdasági társaságokról szóló 1988. év VI. törvénytől napjainkig.

1. Tagkizárás az 1988. évi VI. törvényben

A rendszerváltást követően az első törvények között látott napvilágot a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény (a továbbiakban: első Gt.) Elsődleges kodifikációs cél volt, hogy vállalat-vállalkozásbarát törvény készüljön,² hiszen a

¹ A szerző tisztában van azzal, hogy a hatályos szabályozás szerint „non profit” társaság is alapítható, de ezzel nem kíván foglalkozni.

² SÁRKÖZY TAMÁS: *Gazdasági státuszjog, Magyar gazdasági jog I.* Aula Kiadó, 2003, 125. p.

jogszabály alapvető feladta a piacgazdaság alapjainak a megteremtése, valamint a külföldi tőke haza beáramlásának elősegítése volt.

A jogalkotói törekvéseket szem előtt tartva a fentiekből következik, hogy az első Gt.-ben nem kapott központi szerepet a tag kizárás kérdése. A törvényi szabályozás jellemzője, hogy az intézmény nem egységesen a „közös szabályok”,³ hanem az egyes gazdasági társaságokra vonatkozó speciális rendelkezések között került elhelyezésre. A törvényt áttanulmányozva megállapíthatjuk, hogy eltérő okokra hivatkozással került sor a tag kizárására a közkereseti és a betéti társaság esetében és mások voltak a kizárási okok a jogi személyiséggel rendelkező egyesülésnél és közös vállalatnál, valamint a korlátolt felelősségű társaságnál. Nézzük meg, hogy gazdasági társaságként milyen eltérő rendelkezéseket találunk.

1.1. Közkereseti társaság, betéti társaság

A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok esetében csak fontos okból⁴ volt lehetőség a tag kizárásra. A fontos ok egyértelmű, taxatív megfogalmazásával azonban nem találkozunk. Rögtön le is kell szögeznünk, hogy ez nem jogalkotói hiányosság, hiszen a gazdasági élet minden területét előre nem lehet modellezi, ebből kifolyólag konkrét szabályokat erre nem is lehet megállapítani. A törvény különösen – a kizárást megalapozó – fontos oknak tekintette, ha a tag írásbeli felszólítás ellenére sem tett eleget jogszabályban előírt, vagy szerződésben vállalt kötelezettségének, vagy a tag a társaság céljának elérést nagymértékben veszélyeztette, illetve tartósan fizetéseképtelen volt. A felsorolt okok között a kapcsolat vagytagos, tehát bármelyik ok fennállása lehetőséget adott a társaságnak a kizárásra. Az okokat nem általánosságban, hanem minden esetben – ha nem is a jogszabályhely beidézésével, de – konkrétan, egyértelműen kellett meghatározni. Kötelezően nevesíteni kellett azt a magatartást, amelyet a társaság olyan fontos oknak tartott, mely alapjául szolgált a tag kizárásának. A társaság által megjelölt okot a taggal minden esetben közölni kellett. A közlés módját illetően további speciális rendelkezéseket nem találunk, így a törvény általános rendelkezései szerint kellett eljárni. A kizáró határozatot – ha az érintett tag nem volt jelen a könnyebb bizonyítás érdekében – célszerű volt írásban közölni. A határozatot azonban más módon is az érintett személy tudomására lehetett hozni.⁵

1.2. Egyesülés, közös vállalat

Az egyesülés, és a közös vállalat, esetében kizárható volt az a tag, aki a társasági törvényben, vagy a társasági szerződésben meghatározott kötelezettségének írásbeli felszólítás ellenére nem tett eleget, vagy ha a társaságban való további részvétele az egyesülés, vagy a közös vállalat érdekeit súlyosan sértette.

³ 1988. évi VI. törvény II. fejezet.

⁴ 1988. évi VI. törvény 78. § (1) bek.

⁵ 1998. évi VI. törvény 16. § (1) bek.

Az egyesülésnél és a közös vállalatnál a kizárás szintén kivételes eszköz, csak a társasági törvényben meghatározott okok miatt kerülhetett rá sor.

Érdemes felfigyelni arra, hogy a közkereseti és a betéti társaság esetében a tag kizárására – többek között – akkor kerülhetett sor, hogy a tag jogszabályban előírt kötelezettségének nem tett eleget. Az egyesülésnél, és a közös vállalatnál enyhébb ez a megfogalmazás, hiszen nem valamennyi jogszabály által előírt kötelezettség megszegése vonhatott maga után kizárást, csak a társasági törvény rendelkezései-nek a semmibe vételét szankcionálta a jogalkotó.

A kizárt tag számára jelentett garanciális szabályt, hogy a kizárást minden esetben – a közkereseti és a betéti társasághoz hasonlóan – írásbeli felszólítás előz-te meg, melyben a tagot fel kellett hívni arra, hogy kötelezettségének tegyen eleget. A társaság vezető tisztségviselője a felszólításban megjelölte a sérelmezett maga-tartást és megfelelő határidő tűzésével felhívta a mulasztó tagot annak teljesítésére. Az egyesülésre valamint a közös vállalatra vonatkozó törvényi szabályok sem álla-pították meg, hogy a tagnak a felszólítást követő milyen időn belül kellett, a köte-lezettségét teljesítenie. A határidőt a jogsértés súlya és száma határozta meg első-sorban, de a társasági törvény általános rendelkezéseit is szem előtt kellett tartani, mely szerint a cselekményt haladéktalanul⁶ meg kellett tenni. A tagot terhelő társa-sági törvényben előírt, vagy a szerződésben vállalt kötelezettségek nem, vagy nem megfelelő módon történő teljesítése mindig egyértelműen a konkrét jogszabály-hely, vagy a hivatkozott szerződéses pont megjelölésével megállapítható volt. Más volt a helyzet akkor, amikor a kizárás okaként a társaság azt jelölte meg, hogy a tag társaságban való maradása a társaság érdekeit egyébként súlyosan sérti. Nem a társaság célja, annak nagymértékű veszélyeztetése, hanem a társaság érdekének megsértése került a szabályozás középpontjába. Ez a megfogalmazás azonban pon-tatlan, és ami nagyobb baj, hogy szubjektív értékelésre is alapot adhatott.

1.3. Korlátolt felelősségű társaság:

A korlátolt felelősségű társaság esetében a kizárás három okra volt visszavezethető. Az első, hogy a tag a törvényben előírt kötelezettségét nem teljesítette. Nemcsak a társasági törvény és a mögöttes⁷ jogszabályként jelentkező Polgári törvénykönyv hanem – elvileg – bármilyen törvényben előírt kötelezettségzegés kizárást vonha-tott maga után. Véleményem szerint azonban ez csak elvi jelentőséggel bírt, hi-szen a kötelezettségzegésnek minden esetben összefüggésben kellett állnia a tag-sági viszonnal, és a társaság érdekeivel is. A törvényi mulasztás azonban nem vonta maga után automatikusan kizárását. Az intézmény alkalmazására csak akkor kerülhetett sor, ha a kötelezettségzegés a társaság tudomására jutott és a tag írás-beli felszólítás ellenére sem tett eleget a törvényi előírásnak.

Kizárható volt a tag abban az esetben is, ha a társasági szerződésben vállalt kö-telezettségét írásbeli felszólítás ellenére nem teljesítette. A fent említett kizáró ok-

⁶ 1988. évi VI. törvény 16. § (3) bek.

⁷ 1988. évi VI. törvény 17. §.

hoz képest sokkal egyértelműbb megfogalmazással találkozunk. A társasági szerződés, mely a tagok „alapokmánya” rendezte a tagok jogait is kötelezettségeit.⁸ Annak betartása, és betartatása alapvető feladata minden tagnak. Így, amennyiben valamelyik tag a vállalt kötelezettségét írásbeli felszólítás ellenére nem teljesítette, akkor ez megalapozta a tag kizárását.

Végül kizárásra kerülhetett sor abban az esetben is, ha a tag társaságban maradása a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyeztette. Szemben az első két kizáró okkal itt a kizáró határozatot nem kellett írásbeli felszólításnak megelőznie. A tag nem sértett konkrét jogszabályt, vagy szerződéses kötelezettséget, mégis olyan magatartást tanúsított, amely lehetetlenné tette a társaság működését, annak üzleti hírnevét súlyosan sértette, vagy egyéb módon veszélyeztette a társaság céljainak elérését.⁹

1.4. Részvénytársaság

Az első társasági törvény a részvénytársaságok vonatkozásában nem tartalmazott rendelkezést a kizárásra vonatkozóan. Ebből az következik, hogy a tisztán tőkeegyesítő gazdasági társaság esetében a tag kizárás, mint intézmény nem volt alkalmazható, ilyen joga a társaságnak nem volt.¹⁰

Azt, hogy a társaságok jogszerűen éltek-e a törvényi felhatalmazással, valós okok miatt került-e sor a tag kizárására, végső esetben a bíróság döntötte el. A kizárt tag ugyanis – minden társaság esetében – a társasági határozattal szemben a bírósághoz fordulhatott, a közlést követő harminc napon belül. A határidő jogvesztő jellegű, tehát amennyiben a tag a határidőt elmulasztotta, akkor jogát többé nem érvényesíthette. A perindításnak a kizárásra nem volt halasztó hatálya. Így a tag tagsági viszonya megszűnt, a közlést követően a gazdasági társaság működésében nem vett részt, abban tevékenységet nem folytatathatott. Amennyiben a bíróság a kizárt tag keresetét alaposnak találta akkor ítéletében kimondta, hogy a tag kizárására jogszabályba ütköző módon kerül sor. A bíróság megállapította, hogy a társaság kizáró határozata érvénytelen és rendelkezett a eredeti állapot visszaállításáról, azaz a tagot „visszahelyezte” a társaságba, tagsági viszonyát visszaállította.

2. Tagkizárás az 1997. évi CXLIV. törvény alapján

Az 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: régi Gt.) új alapokra helyezte a tag kizárásának intézményét. Szembetűnő változás, hogy az első Gt. rendszerével el-

⁸ A korlátozott felelősségű társaság tagja által vállalt mellékszolgáltatási kötelezettség tartalmát az alapító okiratban, vagy a társasági szerződést módosító okiratban kell meghatározni. Ha ez nem történik meg, a mellékszolgáltatási kötelezettség elmulasztása címén a tagnak a kft.-ből való kizárása törvénysértő (Legf. Bír. Gfv.II.32.497/1998. sz.).

⁹ Társasági törvény, 1988. Láng Kiadó 1988, 348. p.

¹⁰ DR. GÁL JUDIT, PÁLINKÁSÉ DR. MIKA ÁGNES: *Társasági jogi perek.* hvgorac Lap-és Könyvkiadó kft. Budapest, 2003.

lentétben nem szétszórta, az egyes gazdasági társaságokra irányadó rendelkezések között, hanem a társaságokra vonatkozó közös szabályokon belül került elhelyezésre a tag kizárása. A korábbi szabályozáshoz hasonlóan azonban az anyagi és eljárási szabályok¹¹ továbbra is együttesen kerültek megfogalmazásra.

A ma hatályos gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: új Gt.) bár hatályon kívül helyezte a régi Gt.-t, azonban az ott megfogalmazott kizárásra vonatkozó anyagi jellegű szabályok döntő részben nem változtak. A következőkben a tag kizárására vonatkozó anyagi jellegű szabályokat szeretném megvizsgálni.

Amennyiben a társaság tulajdonosi többségének megítélése szerint valamelyik tag olyan magatartást tanúsít, amely a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyezteti, akkor a társaság a tag kizárását kezdeményezheti a bíróság előtt.

A korábbi – társaságoként eltérő – szabályozással ellentétben a kizárás alapjául egyetlen egy törvényi tényállás szolgál. Nevezetesen a társaság céljának nagymértékű veszélyeztetése. Indokolatlan is lett volna a korábbi szabályozás fenntartása, hiszen nincs jelentősége, hogy milyen típusú gazdasági társaságban kerül sor a kizárás intézményének az alkalmazására. A hangsúly minden esetben azon van, hogy az alapításkor meglévő tagok közötti konszenzus valamelyik tag magatartása miatt felbomlik, és ez a társaság piaci helyzetét, a társaság, mint jogi szervezet megítélését, vagy a társasági szerződés rendelkezéseibe vetett bizalom kötő erejét kedvezőtlenül befolyásolhatja. A tag kizárás a megbillent egyensúly helyreállítását célozza.

Ha valamely tag olyan magatartást tanúsít, amely okot adhat a kizárásra, akkor a társaság legfőbb szerve háromnegyedes szótöbbséggel határoz a kizárási per megindításáról. A legfőbb szerv minősített többséggel tehát csak arról dönt, hogy a kizárás iránt kezdeményezzen-e eljárást a bíróság előtt. A határozatot minden esetben írásba kell foglalni. A jogi személyiségű gazdasági társaságok esetében a régi Gt. kötelezővé tette, hogy a legfőbb szerv üléséről jegyzőkönyv készüljön, meghatározva annak kötelező tartalmi elemeit is. Ebben az esetben magától értetődik, hogy a kizárás tárgyában hozott határozatot – mint a határozatoknak egy speciális típusát – minden esetben írásba kell foglalni.

A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok esetében azonban ilyen előírást nem találunk. Ebből az következik, hogy a közkereseti és a betéti társaság esetében – a társasági szerződés eltérő rendelkezésének hiányában – csak a kizárás kérdésében hozott határozatot kell írásba foglalni.

A régi Gt. szabályaihoz hasonlóan az érintett tag a perindítás kérdésében nem szavazhat, és a határozatképesség számításánál is figyelmen kívül kell hagyni.¹²

Amennyiben a társaság a perindítás mellett dönt, akkor a kizárás iránti kereseti kérelmet a határozat meghozatalától számított tizenöt napon belül kell előterjesztetni a társaság székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bíróságnál. Abban az

¹¹ PÁLINKÁSNE DR. MIKA ÁGNES: A tag kizárása bírósági határozattal. *Céghírnök*, 1999. december 12. szám.

¹² BH 1995. 630. I. számú döntés.

esetben, ha a társasági szerződésben a felek a jogvita tekintetében eseti, vagy állandó választott bíraskodást kötöttek ki, akkor az eljárást itt kell megindítani.¹³ A perindítási határidő számításánál a régi Gt. 9. § (2) bekezdése alapján a Ptk. szabályait kell alkalmazni. A Ptk. 3. § (1) bek. rendelkezése szerint a napokban megállapított határidőbe a kezdő napot nem kell beleszámítani. A (3) bekezdés arról rendelkezik, hogy amennyiben a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le. A perindításra nyitva álló határidő tizenöt nap, mely anyagi-jogi jogvesztő határidő, így igazolási kérelem előterjesztésnek nincs helye. Ebből az következik, hogy a tizenöt napos határidő az utolsó napon lejárt. Nem elég a tizenötödik napon postára adni a keresetlevelet tartalmazó küldeményt a bíróság részére, hanem a taggyűlési határozat meghozatalától számított legkésőbb tizenötödik napon a bíróság érkeztető pecsétjének a keresetlevélén rajta kellett lennie. A perindításra nyitva álló rövid határidő indoka talán a társaság, mint intézmény lényegében ragadható meg.¹⁴

A kizárás iránti per felperese a régi Gt. 49. § (1) bekezdése értelmében a társaság, hiszen a tag kizárás iránti perben keresetőségi joga a gazdasági társaságnak van.¹⁵

Ennek értelmében más felperesi pozícióba nem kerülhet. A keresetőségi jog azonban nem abszolút, nem minden esetben illeti meg a gazdasági társaságot. A keresetlevél érdemi vizsgálata előtt azt kell megnézni, hogy a felperes nem esik-e korlátozó rendelkezések alá.

Nem illeti meg a perindítás joga az *a)* előtársaságot.¹⁶ *b)* Amennyiben kizárási per volt folyamatban és a tag tagsági jogviszonyát a bíróság felfüggesztette, akkor a felperes gazdasági társaság újabb tag ellen kizárást nem kezdeményezhet.¹⁷ *c)* Részvénytársaság kizárás iránti per felperes nem lehet. *d)* A kétszemélyes gazdasági társaság szintén nem indíthat kizárás iránt keresetet.¹⁸ *e)* Elképzelhető, hogy vannak olyan gazdasági társaságok, amelyek nem helyezkedtek a régi Gt. hatálya alá. Ezek a gazdasági társaságok csak a társasági szerződésük Gt. szabályai szerinti módosítása és annak cégjegyzékbe történő bejegyzése után jogosultak a perindításra.¹⁹

¹³ A választott bírósági kikötés része a létesítő okiratnak. Abban az esetben, ha nem a társasági szerződésben, hanem egy mögöttes megállapodásban kerül rögzítésre a kikötés, akkor a tagok nem alkalmazhatják a választott bírói kikötést. BH 1992. 772.

¹⁴ A tagok közös üzletszerű gazdasági tevékenység érdekében alapítanak társaságot. Abban az esetben, ha valamely tag magatartása a társaság céljával ellentétesen hat, akkor ezt az állapotot a lehető legrövidebb időn belül meg kell szüntetni.

¹⁵ BH 2003. 251.

¹⁶ 1997. évi CXLIV. törvény 15. § (1) bek. c) pont.

¹⁷ 1997. évi CXLIV. törvény 50. § (5) bek.

¹⁸ 1997. évi CXLIV. törvény 49. § (2) bek.

¹⁹ A régi Gt. hatályba léptető és átmeneti rendelkezései szerint a már bejegyzett társaságoknak, illetve azoknak a társaságoknak, melyeknek a bejegyzése a régi Gt. hatálybalépésekor folyamatban volt, a cégjegyzékben vezetett adatainak első változásakor kellett a létesítő okiratukat módosítani és a társasági szerződésüket a régi Gt.-vel összhangba hozni. A régi Gt. csak a korlátozott felelősségű társaság és a részvénytársaság vonatkozásában tette kötelezővé – határidő megjelölése mellett – létesítő

A felperest a peres eljárás alkalmával a vezető tisztségviselő képviseli. Kérdésként merül fel, hogy hogyan alakul a képviselet abban az esetben, ha a tag egyben egyedüli vezető tisztségviselője is a társaságnak.

A régi Gt. kizárásra vonatkozó rendelkezése nem tartalmazott erre vonatkozó iránymutatást, de talán „törvényi analógiaként”²⁰ segítségül hívhatjuk a régi Gt. 48. § (1) bekezdésében foglaltakat. Ennek megfelelően a társaságot a felügyelőbizottság által kijelölt felügyelőbizottsági tag, ennek hiányában a bíróság által kirendelt ügygondnok képviseli.

A per alperese a kizárással érintett tag. A régi Gt. 49. § (2) bekezdése értelmében nem zárható ki a részvényes, illetve az, aki a szavazatok legalább ¼-ével rendelkezik. A részvénytársaság tipikusan tőkeegyesítő gazdasági társaság, ahol a személyes közreműködésnek nincs jelentősége, gyakran a részvényesek nem is ismerik egymást. A másik esetben a többség akarata érvényesül a gazdasági társaságon belül, ami ellenkező esetben a kisebbség érdekeinek a többség fölé helyezését jelentené. A régi Gt. is biztosította a kisebbség számára, hogy igényét a többségi akarattal szemben érvényesítse.²¹ A részvényes, valamint a stratégiai többséggel rendelkező tag tehát kizárási per alperese nem lehet.

Sajátos problémával találkozunk a korlátozott felelősségű társaság esetében a közös tulajdonú üzletrész vonatkozásában. A közös tulajdonú üzletrész tulajdonosai a társasággal szemben egy tagnak számítanak. Ebből adódik, hogy kizárásukra is csak egységesen, valamennyi résztulajdonosra kiterjedően kerülhet sor. Az egyes résztulajdonosok külön-külön történő kizárására tehát nincs jogi lehetőség.²²

Tekintettel arra, hogy külön pert nem lehet indítani a perindításról szóló határozat felülvizsgálata iránt, így a keresetiségi jog megvizsgálását követően a bíróság a tag kizárását elrendelő határozatot vizsgálja meg abból a szempontból, hogy a legfőbb szerv a jogszabályoknak megfelelően került-e összehívásra és megtartásra. Amennyiben a bíróság szabálytalanságot fedez fel, akkor a kereseti kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja.²³

Abban az esetben azonban, ha mindent rendben talál, akkor „nagyító alá veszi” a keresetben megjelölt kizáró okot és megvizsgálta hogy az megegyezik-e a taggyűlési jegyzőkönyvben foglaltakkal. A kereseti kérelmet ugyanis nem bővíteni,

okiratuk módosítását. A közkereseti társaság, a betéti társaság és a közös vállalat vonatkozásában ilyen kötelezettséget nem találunk, így elképzelhető, hogy e társaságok közül egyesek még a hatályon kívül helyezett 1988. évi VI. törvény alapján működtek.

²⁰ DR. POKOL BÉLA: A joghézagról. *DIALÓGUS* a Szegedi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Karának kiadványa 2003, 12. p.

²¹ Gondolok itt például a határozatok bírósági felülvizsgálatára, vagy a külön nevesített kisebbségi jogok érvényesítésére.

²² Heves Megyei Bíróság Gf. 10-00-040020/5.

²³ A Zala Megyei Bíróság például a Gt. 20-99-040006/9. szám alatt meghozott határozatában megállapította, hogy a taggyűlés szabályszerűen összehívottnak nem tekinthető, ha az ügyvezető a meghívó elküldésekor rosszhiszeműen jár el, a meghívót olyan címre küldi el, amelyről az érintett tag bejelentése alapján pontosan tudja, hogy a meghívott tag biztosan nem tartózkodik ott.

újabb kizárási okot abban feltüntetni nem lehet, illetve azt a bíróság nem vizsgálhatja.

Következetes a bírói gyakorlat abban, hogy a kizárást nemcsak aktív tevőleges, hanem passzív²⁴ nemtörődöm magatartás is kiválthatja.

Az átalakulási eljárásban tett, a társaságnak többletkiadást okozó, ellentétes tartalmú jognyilatkozatok, valamint a létesítő okirat módosítása aláírásának indokolatlan megtagadása és ezzel az átalakulás megghiúsulása szintén megalapozza a tag kizárását.²⁵

Alapvető követelmény, hogy a kizárásként megjelölt ok nagymértékű veszélyt jelentsen a társaság részére, azaz jelentős és valós legyen. A reális veszély – határozathozatal idején való – fennállta önmagában megalapozza a kizárást, nem kell, hogy a magatartás következtében az eredmény ténylegesen realizálódjon.²⁶

A kizárási okok sokfélék lehetnek. Ha a konkrét kizárási okokat a bírói gyakorlat tükrében vizsgáljuk, igen változatos képet kapunk. Így

- a) nem ad alapot a kizáráshoz önmagában az a körülmény, hogy a tag más gazdasági társaságban polgári, vagy büntetőeljárás lefolytatására okot adó cselekményeket követett el;²⁷
- b) a társaság és tagja közötti jogvita, illetve önmagában a büntetőeljárás ténye sem képezhet kizárási okot;²⁸
- c) nem megalapozott a betéti társaság beltagja kizárása iránt előterjesztett kereset azzal az indokkal, hogy a vállalt személyes közreműködést nem megfelelően látja el, amennyiben azt a szerződés vagy egyéb megállapodás nem rögzíti egyértelműen²⁹

A tagsági jogviszony felfüggesztése

A felperes kereseti kérelmében kérheti a jogerős döntés meghozataláig a tag tagsági jogviszonyának felfüggesztését. A bíró ebben a körben teljesen szabad kezlet kap, és a keresetlevél és a becsatolt mellékletek formai és tartalmi megvizsgálását követően dönt a kérelem tárgyában. Ha az előterjesztett bizonyítékok alapján való-

²⁴ Például a Zala Megyei Bíróság G. 20. 01-040031/6. szám alatti ítéletében a tagot a társaság sorából kizárta. Megállapította, hogy az alperes passzivitása miatt a társaság képvisellete jogszerűen nem valósítható meg, hiszen a másik üzletvezetésre jogosult tag önálló képviselőre és cégjegyzésre nem jogosult.

²⁵ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 4. G. 15-02-040034/12.

²⁶ A tagnak az a magatartása, hogy korábbi ügyvezetői pozícióból adódó helyzetével visszaélve, a társaság gazdasági tevékenységével kapcsolatos iratanyagot nem volt hajlandó átadni, súlyosan ellentétes volt a társaság érdekeivel, nyilvánvaló ugyanis, hogy mind a társaság „normális”, mind pedig a végelszámolás alatti működtetését ellehetetleníti az iratanyag hiánya. Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság a P. 20880/2000/4.

²⁷ Fővárosi Bíróság 57. Pf. 23 259/1997/3.

²⁸ Fejér Megyei Bíróság a Gf. 40034/1999/5.

²⁹ Csongrád Megyei Bíróság 9. G. 40 029/2000/4.

színüsíthető, hogy a társaság alapos okkal kéri a tag kizárását, akkor a bíróság a tagsági viszonyt felfüggesztheti.³⁰

A tag tagsági viszonya a jogerős bírói döntéssel szűnik meg, így eddig az időpontig teljes jogú tagja marad a gazdasági társaságnak. Abban az esetben, ha a bíróság a tag tagsági jogát felfüggeszti, akkor a tag társaságban meglévő jogait korlátozza. A régi Gt. sem mondja meg, hogy mit is ért a korlátozás alatt. Véleményem szerint a gazdasági társaságnak, mint felperesnek kell a korlátozás tartalmát a keresetlevélben megjelölnie. Azt, hogy mire vonatkozóan és milyen terjedelemben kéri a tag tagsági jogának felfüggesztését.

Tiltó rendelkezés hiányában a tagsági jog korlátozása érintheti például a tagot megillető szavazati jogot, az üzletvezetést, képviselést, a személyes közreműködés terjedelmét vagy az iratbetekintés jogát, a határozatok bírói felülvizsgálatának a jogát, vagy akár a kisebbségi jogok gyakorlását is.

A tagsági jog korlátozása mind tartalmát, mind terjedelmét tekintve nem lehet abszolút jellegű, hiszen maga a Gt. mondja ki, hogy ez nem érinti a tagnak az adózott eredmény rá eső részéhez való jogát.

Véleményem szerint a fenti tételes jogi normán túlmenően a korlátozás – főszabály szerint – nem érinti a tagnak azt a jogát, hogy a legfőbb szerv ülésén jelen legyen, indítványokat, észrevételeket, javaslatokat tegyen. A korlátozás nem érinti a kérdésfeltevés jogát sem.

A társaságnak érdemes átgondolnia azt, hogy kéri-e a tag tagsági jogának a felfüggesztését. Azért kell ezt megfontolni, mert a felfüggesztés időtartama alatt a gazdasági társaság

- a társasági szerződést nem módosíthatja,
- újabb tagkizárást nem kezdeményezhet,
- nem dönthet a társaság átalakulásáról,
- illetve jogutód nélküli megszűnéséről.

A társaság működését korlátozó megszorítások nem külön bírói rendelkezések alapján, hanem a tagsági jogviszony felfüggesztésének időpontjától kezdve – annak tartama alatt – ex lege érvényesülnek.

Ezek elsősorban a tag érdekét szolgálják, hiszen egy módosítás, átalakulás vagy jogutód nélküli megszűnés elhatározása visszafordíthatatlan, vagy végeláthatatlan folyamatot idézhet elő a társaságon belül, amely intézkedések – ha a kizárást a bíróság nem mondja ki – sérelmesek lehetnek a tagra nézve.

³⁰ A bíróság a gazdasági társaság tagja tagsági jogainak a gyakorlását a tag kizárása iránt indított per jogerős befejezéséig kérelemre felfüggesztheti. Ennek célja ideiglenes intézkedéshez hasonlóan az azonnali jogvédelem biztosítása a fenyegető, utóbb már el nem hárítható jogsérelem megelőzése érdekében (Pécsi Ítélőtábla Gpkf. IV.30.087/2005/2).

Kizárás a 2006. évi IV. törvény alapján

Anyagi jogi változás, módosulás a régi Gt. szabályaihoz képest egyetlen egy területen figyelhető meg. A korábbi szabályozáshoz képest részletesebben kerül szabályozásra a tagsági jog felfüggesztésének az esete. A hatályos szabályozás szerint a felfüggesztés ideje alatt keletkezett tartozásokért a tagsági jogaiban felfüggesztett tag korlátlan felelőssége nem áll fenn. Ezzel kapcsolatosan két dolgot szeretnék megemlíteni:

1. Szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy – nagyon helyesen – nem a tagsági jogviszony felfüggesztésének idején esedékessé váló tartozások tekintetében ad mentesítésre lehetőséget az új Gt. Tehát egy korábbi a felfüggesztést kimonó jogerős bírósági határozatot megelőzően keletkezett jogügylet alapján a felfüggesztés ideje alatt esedékessé váló tartozás vonatkozásában a tagsági jogaiban felfüggesztett tag – amennyiben azt törvény, vagy szerződéses rendelkezés előírja – korlátlan felelősséggel tartozik.

2. Véleményem szerint ha a tag tagsági viszonyát a bíróság felfüggeszti, akkor a tagnak fő szabály szerint egyáltalán nincs felelőssége.

A tagsági viszony felfüggesztésének egyetlen egy elfogadható indoka lehet: Nevezetesen megakadályozni, hogy a tag szavazatával, vagy a társasági törvényben nevesített eszközök segítségével - társasági határozatok bírósági felülvizsgálata, kisebbségi jogok - a gazdasági társaság működését megnehezítse, vagy a társaság jövőjét meghatározó kérdésekben szavazati joggal rendelkezzen. Az érdemi döntésekből a tagot ezáltal kizárják. A tagnak ily módon nincs ráhatása a társaság határozataira. A határozatokat a tag szavazat nélkül hozzák meg.

Amennyiben a tag tagsági viszonyát a bíróság teljes egészében felfüggeszti, akkor a végzés jogerőre emelkedésétől kezdve a tag nem vesz részt a társaság működésében. A tag tagsági jogait a jövőben nem gyakorolhatja, az érdemi döntések megalkotásának folyamatában nem vesz részt. A tagot olyan döntésekért, amelynek meghozatalában jogerős bírósági végzés miatt nem vett részt, marasztalni nem lehet.

Azok a gazdasági társaságok, amelyek az új Gt. hatályba lépése előtt a cégjegyzékbe már bejegyzést nyertek, azok legkésőbb 2007. szeptember 1. napjáig kötelesek³¹ társasági szerződésüket az új törvény rendelkezéseihez igazítani, és legkésőbb eddig az időpontig kell a módosított társasági szerződést a cégbíróshoz benyújtani. Amennyiben a határidő eredménytelenül telik el, akkor a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárás keretében a céget megszüntnek nyilvánítja.³²

Ennek megfelelően belátható időn belül a cégbíróságon bejegyzett valamennyi gazdasági társaság az új Gt. hatálya alá kerül. Ezzel a rendelkezéssel régi mulasztását pótolta a jogalkotó. A régi Gt. ugyanis – a hatályba lépésekor már bejegyzett társaságok közül – csak a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság ese-

³¹ 2006. évi IV. törvény 336. § (2) bek.

³² 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról 84. §.

tében írta elő kötelezően létesítő okiratuk módosítást. A közkereseti társaság a betéti társaság és a közös vállalat vonatkozásában – a kötelező jegyzett tőke minimum hiányában – ilyen kötelezettség nem volt. Ezért fordulhatott elő, hogy voltak és talán még mindig vannak olyan közkereseti és betéti társaságok, közös vállalatok, amelyek az első Gt. alapján működnek. Így a tag kizárása kérdésében is ezt a törvényt kell alkalmazni. A szabályozással a kizárás intézménye egységessé válik, hiszen minden gazdasági társaság esetében az új Gt. rendelkezései szerint kell eljárni.

CSABA FARKAS

CHANGES OF THE RULES OF THE EXCLUSION OF MEMBERS,
FROM THE LAW NO. VI. OF 1988

(Summary)

This study aims at demonstrating the exclusion of a member and its institutional changes, from the Law no. VI. of 1988 to our days. In the first Act on Companies the exclusion of a member was not really accentuated, thus it was not regulated in a distinct chapter but separately in each company. The reason of exclusion of a member was different in each business association. Nevertheless it is a common criterion that it was possible to seek a legal redress at the court against the exclusion in all cases. The old Companies Act and the effective one take away the right to take decisions from the members and in all cases they confide it to the court's consideration to decide whether the member's conduct has endangered considerably the company or not. No matter in which business association we are examining the question of exclusion of a member, we always have to take one thing into consideration. The exclusion of a member is a *ultima ratio* institution, so this institution should only be applied in the last resort.